

Handläggare
Katarina Sahlin
08-508 26 163**Till**
Trafiknämnden
2020-08-27

Pilotprojekt Stockholms Framtidsgator. Lägesrapport.

Förslag till beslut

1. Trafiknämnden godkänner kontorets lägesrapport.

Gunilla Glantz
FörvaltningschefMattias Lundberg
AvdelningschefUlrika Persson
Enhetschef

Sammanfattning

Trafikkontoret involverades under hösten 2019 i ett forskningsprojekt som heter Smarta gator som drivs av KTH i samarbete med bland andra Transportstyrelsen och Vinnova. Under våren 2020 startades Pilotprojektet Stockholms Framtidsgator av trafikkontoret med stöd av KTH och Vinnova. Pilotprojektet utgör en verklighetsförankrad del av detta större forskningsprojekt. Det ingår i kontorets arbete med att forma och strategiskt utveckla stadens offentliga rum. De föreslagna lösningarna kommer delvis från de tre skolorna som aktivt deltagit i utformningen av Framtidsgatorna.

Det praktiska genomförandet kommer ske från början av september till mitten av oktober med en planerad invigning den 15 september. Under genomförandetiden kan eleverna engageras genom målning av bänkar, plantering och odling m.m.

Trafikkontoret
TrafikplaneringFleminggatan 4
Box 8311
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 26 163
Växel 08-508 27 200
katarina.sahlin@stockholm.se
trafikkontoret@stockholm.se
Org nr 212000-0142
stockholm.se

Hälsingegatan vid Gustav Vasa Skola kommer vara Framtidsgata från mitten av september till skolavslutningen i december 2020. Sträckan är indelad i två delar med olika innehåll. Den övre delen, mellan Hälsingehöjden och Frejgatan kommer innehålla en cykellekbana och regleras som gångfartsområde. Den nedre delen, mellan Frejgatan och Karlbergsvägen regleras som gågata och utrustas med möbler som dansbana med studsmatta, klättervägg och sandstrand. Se bilaga 1.

Tjärhovsgatan sträckan mellan Södermannagatan och Nytorgsgatan, framför Katarina Norra skola är planerad att vara Framtidsgata till skolavslutningen i juni 2021. Detta kvarter har enkelriktats under våren 2020 och regleras i samband med Framtidsgator om till gångfartsområde och möbleras med utrustning som uteklassrum, hammock, dansgolv och aktivitetsyta m.m.

Parmmätargatan kommer också att vara Framtidsgata till skolavslutningen i juni 2021. Sträckan som berörs är delen mellan Hantverkargatan och Garvargatan. Gatan blir gågata och möbleras med bänkar, en klättervägg och uteklassrum m.m.

Bakgrund

Trafikkontoret involverades under hösten 2019 i ett forskningsprojekt som heter Smarta Gator som drivs av KTH i samarbete med bland andra Transportstyrelsen och Vinnova. Under våren 2020 startades Pilotprojektet Stockholms Framtidsgator av trafikkontoret med stöd av KTH och Vinnova. Pilotprojektet utgör en verklighetsförankrad del av detta större forskningsprojekt. Det praktiska genomförandet, tre lokalgator som omvandlas till Framtidsgator, kommer ske från början av september till mitten av oktober med en planerad invigning den 15 september.

Syftet med forskningsprojektet Smarta Gator beskrivs som ”Att bygga smarta gator handlar i grunden om att göra gator i staden som är mångfunktionella och således fungerar för alla stadens invånare på ett effektivt och jämlikt sätt. Projektet Smarta Gator syftar till att ta fram gatutyper som i högre grad än idag är både mångfunktionella och multimodala och prioriterar det resande som inte kräver bil liksom smidiga omstigningar och byten mellan olika färdmedel”. KTH bedriver forskningen kopplad till Smarta Gator i samarbete med ett konsultbolag som arbetar i olika typer av stadsutvecklingsprojekt. Forskningsprojektet Smarta Gator har inspirerats av internationella initiativ och även av Levande Stockholm.

Pilotprojektet blir en del i kontorets arbete med att forma och strategiskt utveckla stadens offentliga rum. Syftet är att bidra till ökat stadsliv, vistelse, spontant umgänge och lek, klimatkontroll, grönytor, trafiksäkerhet, bättre folkhälsa och att kunna erbjuda en plats i det offentliga rummet för att testa ny teknik. Det kan handla om till exempel parkeringsfunktioner, laddningsmöjligheter eller annan teknologi.

Figur 1. Bild av internationella initiativ. Spacescape.

Projektgruppen har tagit fram urvalskriterier och genomfört en GIS-kartering för att välja ut lokalgator som är lämpliga för att testas som Framtidsgator. Urvalskriterierna listas nedan:

- Gatan ska ligga i direkt anslutning till skola eller förskola – gärna mot huvudentrén
- Färre än 2000 fordon/dygn
- Gatan ska inte ha en bärande funktion för genomfartstrafik
- Gatan ska inte trafikeras av kollektivtrafik
- Parkering som staden har rådighet över
- Större (gärna kommunal) skola med relativt sett liten friyta/skolgårdsyta per elev
- Skolan ska vara engagerad och vilja delta med sina elever
- Inga lastkajer eller att gatan är särskild leveransgata.

Det är många skolor i kommunen som passar in på flera eller alla kriterier. Projektet valde ut skolor i innerstaden, som alla har fler än 300 elever i grundskolan och som har liten skolgårdsyta relativt sett andra skolor i kommunen. Sammanlagt 25 skolor valdes utifrån dessa kriterier ut. Skolorna fick informationsbrev och bjöds in till dialog och medverkan i projektet och kontoret fick in intresseanmälningar från 14 av skolorna. De tre som sedan valdes ligger vid gator som dels har olika karaktär, dels ligger i olika

stadsdelar och dels medger lite olika möjligheter sett till utformning och reglering.

Runt om i världen pågår olika initiativ som handlar om att ge mer plats till fotgängare och till vistelse, där flera har handlat om att öka trafiksäkerheten särskilt runt skolor. Figur 1 och 2 nedan är ett sådant exempel från Milano.

Figur 2. Före ombyggnad, korsning i Milano. Spacescape

Figur 3. Efter ombyggnad, korsning i Milano. Spacescape

Gatumiljön och synen på stadens offentliga rum som medborgarnas vardagsrum kan medföra fler och bättre, både befintliga och nya platser, för vistelse, samtal och interaktion. Trafiksäkrare och mindre hälsofarlig trafik är generellt viktigt i en stad men särskilt runt skolor. På många ställen i täta urbana miljöer saknas både grönytor i allmänhet och tillräcklig skolgårdsyta.

Forskningsprojektet Smarta Gator vill undersöka hur gator kan utvecklas från ineffektiv gatuparkering för motorfordon eller med elscooter- och cykelparkeringsproblem. Att genom en omvandling i gatumiljön även minska negativ klimatpåverkan, partiklar,

luftföroreningar och buller från trafiken. I Internationella initiativ och exempel lyfts även behovet av en ökad aktivitetsgrad hos alla invånare men framförallt hos barn och unga. Att stadsmiljön ska bidra med platser för aktivitet, främja möten och öka gemenskapen. Kontoret ser att Pilotprojekt Stockholms Framtidsgator blir ett intressant test för att möta dessa idéer och utmaningar.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av trafikkontoret, i samarbete med utbildningsförvaltningen som deltar genom en resurs i projektgruppen. Miljöförvaltningen och de aktuella stadsdelsförvaltningarna har också deltagit i arbetet. I projektet har lärdomar dragits från arbetet med Levande Stockholm.

Trafikkontorets synpunkter

Projekt har valt ut tre olika gator, medverkan har skett från intilliggande skola och det har gett tre olika förslag för utformning och möblering.

Tjärhovsgatan

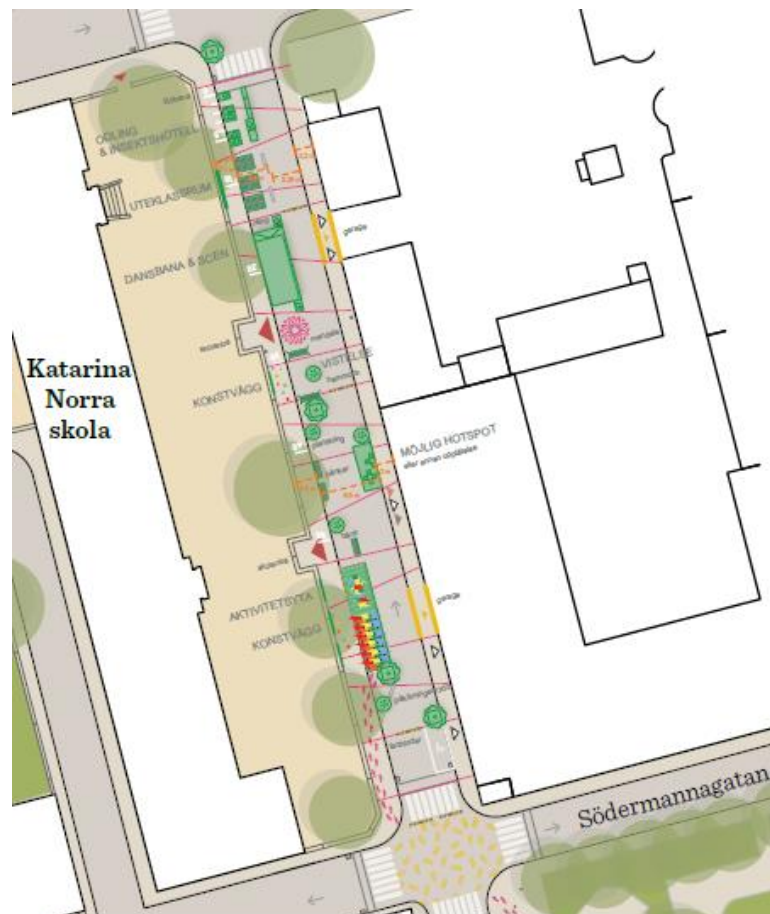
Sträckan som valts ut är kvarteret mellan Södermannagatan och Nytorgsgatan, vid Katarina Norra Skola. Tjärhovsgatan på denna sträcka är enkelriktad sedan våren 2020. Det finns cirka 11 kantstensparkeringsplatser och en lastplats samt en plats för parkering för rörelsehindrade. Se bilaga 2.

Figur 4. Tjärhovsgatan idag

Som Framtidsgata föreslås Tjärhovsgatan regleras till gågata eller gångfartsområde, motorfordonstrafik är fortsatt tillåten på en 3,25 m bred körbana i östlig riktning. Endast parkering för rörelsehindrade kvarstår och i övrigt blir det parkeringsförbud. Gatan möbleras med pallkragar för odling av elever på skolan, urnor för plantering i

stadens blomsterprogram, träd, ett uteklassrum, hammockar, ett dansgolv och en aktivitetsyta. Gatan kommer målas med tvärgående streck för att ge känslan av ett sammanhängande golv. Även konstnärlig utsmyckning planeras, både på gatan och genom några större tavlor som eleverna får måla. Se Bilaga 1 för större bild och förklarande text.

Figur 5. Idéskiss Tjärhovsgatan juni 2020

Parmmätargatan

På Parmmätargatan har sträckan vid Eiraskolan, mellan Hantverkargatan och Garvargatan, valts ut. Motorfordonstrafik är tillåten enkelriktad i södergående färdriktning. Utmed sträckan finns en ändamålsplats för på- och avstigning, cirka 11 kantstensparkeringsplatser samt en parkeringsplats för rörelsehindrade. Se bilaga 2.

Figur 6. Parmmätargatan idag

Som Framtidsgata föreslås Parmmätargatan regleras till gågata, motorfordonstrafik är fortsatt tillåten på en 3,25 m bred körbana. Endast parkering för rörelsehindrade kvarstår och i övrigt blir det parkeringsförbud. Gatan möbleras med pallkragar och urnor för plantering, träd, ett uteklassrum, en klättervägg och en aktivitetsyta. Gatan kommer målas med tvärgående streck för att ge känslan av ett sammanhängande golv. Även konstnärlig utsmyckning planeras, både på gatan och genom några större tavlor som eleverna får måla. Se Bilaga 1 för större bild och förklarande text.

Figur 7. Idéskiss Parmmätargatan juni 2020

Hälsingegatan

Sträckan som blir Framtidsgata ligger mellan Hälsingehöjden och Karlbergsvägen vid Gustav Vasa Skola och Vasastans Montessoriskola. Sträcka delas genom kvarteren naturligt in i två delar som får olika utformning och reglering. Den nedre delen av Hälsingegatan mellan Frejgatan och Karlbergsvägen har nio uppmålade parkeringsplatser och cirka fem kantstensparkeringsplatser och slutar i en vändplats med cykelgenomfart mot Karlbergsvägen i söder. Hälsingegatan övre, mellan Hälsingehöjden och Frejgatan, är enkelriktad i södergående riktning och har tolv uppmålade parkeringsplatser och cirka tio kantstensparkeringsplatser. Se Bilaga 2.

Figur 8. Hälsingegatan nedre idag

Som Framtidsgata föreslås Hälsingegatan övre delen, mellan Hälsingehöjden och Frejgatan, regleras till gångfartsområde. Här kommer en cykellekpark att placeras ut med olika ramper, hinder och målning, den avskärmas mot biltrafik med påkörningsskydd. Motorfordonstrafik är fortsatt tillåten på en 3,25 m bred körbana i enkelriktad trafik. Det kommer att vara parkeringsförbud på sträckan men lastplatsen kommer vara kvar. Se Bilaga 1 för större bild och förklarande text.

Figur 9. Idéskiss Hälsingegatan övre, juni 2020

Den nedre delen av Hälsingegatan blir gågata och möbleras med en aktivitetsyta, pallkragar och urnor för plantering, träd, ett uteklassrum, ett dansgolv med studsatta i mitten, klättersten och en sandstrand. Gatan kommer målas med tvärgående streck för att ge känslan av ett sammanhängande golv. Även konstnärlig utsmyckning planeras, både på gatan och genom några större tavlor som eleverna får måla. Se Bilaga 1 för större bild och förklarande text.

Figur 10. idéskiss Hälsingegatan nedre, juni 2020

Utvärdering och analys

Utvärdering och analys utförs av KTH för projektet Smarta Gator och blir ett underlag till eventuellt fortsatt arbete med Framtidsgator. Urvalet av aspekter som observeras före och efter utgår från litteraturstudien "Liveability, street neighborhood and city life" (Stavroulaki och Berghauser Pont 2019) inom forskningsprojektet Smarta gator och "Global Street Design Guide" (NACTO 2016).

Nedan följer exempel på några av de indikatorer som ska mätas.

- Upplevd vistelsekvalitet: Andel som i olika grad instämmer med att gatan är en plats man gärna vill vistas på.
- Upplevd trafiksäkerhet: Andel som i olika grad instämmer med att gatan är trygg och säker att korsa.
- Vistelsemängd, kön, ålder; förändring i procent.
- Trafikskador, antal i olika svårighetsgrader och andel allvarliga olyckor.
- Sittplatser: antal och andel privata.
- Grönska: kvm och antal träd.
- Skugga: kvm kl.16.
- Flöden för gång, cykel och fordon: antal och förändring i procent samt hastighet för fordon som median och 85 percentil.
- Korsningsbeteende: andel av bilförare som lämnar företräde vid omgjord korsning.

Tidplan

Föremätningar

Sista veckan i augusti 2020 kommer föremätningar och platsstudier att göras. När föremätningarna avslutats ska alla parkerade fordon på gatorna avhysas för att genomförandet ska kunna påbörjas.

Genomförandet

Genomförandet är planerat till september 2020. Avsikten är att skolans elever och pedagoger ska kunna delta i genomförandet, till exempel genom att måla bänkar eller måla i gatan med gatkritor. Skolorna får anmäla intresse för att få ett konstpaket och för odling i pallkragar eller bygga insektshotell. Sådana paket delas sedan ut i samband med genomförandet.

Eftermätningar

Under oktober 2020 görs eftermätningar och platsstudier med samma parametrar som föremätningar.

Avslutning

För Hälsingegatan avslutas projektet till skolavslutningen i december 2020 och kvarteren återställs till årsskiftet. För Parmmätargatan och Tjärhovsgatan planeras projektet pågå till skolavslutningen i juni 2021 för att sedan återställas under sommaren 2021.

Konsekvenser

För att kunna genomföra Pilotprojekt Stockholms Framtidsgator enligt projektgruppens förslag, se Bilaga 1, disponeras och regleras gatorna om. All parkering utom parkering för rörelsehindrade tas bort. I övrigt bedömer inte kontoret att konsekvenserna blir särskilt stora. Det är lokalgator som uppfyller kriterier om låga trafikflöden och litet eller inget behov av genomfartstrafik. Det går fortsatt att köra på gatorna med motorfordon om ett behov finns. Plats för sopbil och därmed även brandbilar och flyttfordon har säkerställts vid möbleringen av gatan. Eftersom det är ett pilotprojekt kommer projektet att göra både före- och eftermätningar.

En del i projektet blir också att lära och samla kunskap om hur gatorna fungerar med den möblering som föreslås. Trygghets- och trafiksäkerhetshöjande åtgärder är positiva för alla, men särskilt ur ett jämställdhetsperspektiv, eftersom studier visar att kvinnor i högre utsträckning än män anpassar sina resval utifrån upplevelser av otrygghet. Det här projektet ger barn och ungdomar utökad plats

i gatuutrymmet. På så vis är det här projektet mer jämställt ur ett barnperspektiv.

Ekonomi

Projektet finansieras av trafikkontoret med ett stöd från Vinnova. KTH och Vinnova betalar all konsultkostnad inom ramen för projektet Smarta Gator. Trafikkontorets projektbudget för Pilotprojekt Stockholms framtidsator är satt till 4 Mnrkr totalt för alla tre gator.

Projektet kommer att innebära att det tillfälligt tas bort cirka 56 parkeringsplatser, vilket medför ett intäktsbortfall om ca 830 000 kr totalt. En stor del av antalet parkeringsplatser som tas bort finns på Hälsingegatan, intäktsbortfallet från parkering under projektiden uppgår till ca 350 000 kr. För Tjärhovsgatan och Parmmätargatan (som återställs i juni 2021) blir intäktsbortfallet ca 240 000 kr per gata under projektiden. Intäktsbortfallet ingår inte i projektbudgeten.

Eftersom projektet kommer att pågå från september 2020 till årsskiftet respektive från oktober 2020 till slutet av juni 2021 kommer driftkostnaden att påverkas. Framförallt ökar kostnaden för vinterdrift på grund av att utlastning av snö kommer att krävas. Kostnaden beror på hur snörik vintern blir, men kontoret bedömer att den ökade driftkostnaden för alla tre gator är ca 100 000 kr totalt. Den ökade driftkostnaden planeras att inrymmas inom projektbudgeten.

Trafikkontorets förslag

Trafiknämnden föreslås godkänna kontorets lägesrapport.

Slut

Bilagor

1. Bilaga. Situationsplaner idéskisser för utformningen av Stockholms Framtidsator
2. Bilaga. Situationsplaner befintlig gatufunktion